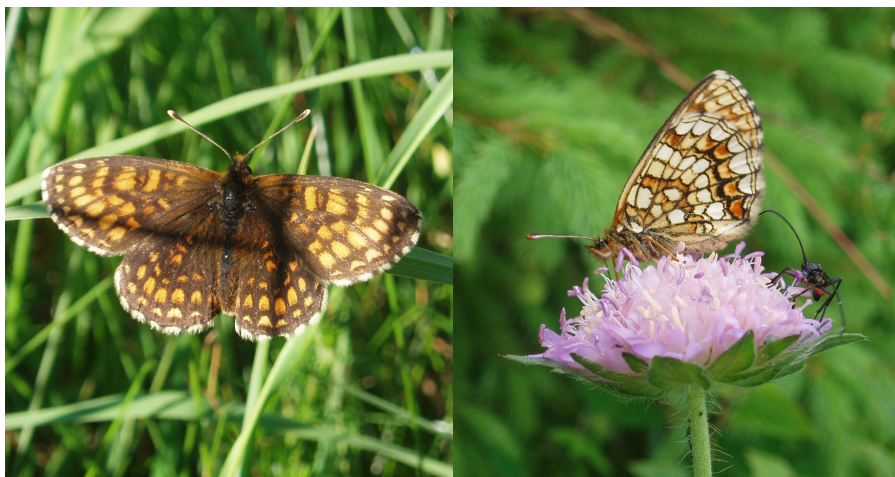

Veronikanätfjäril *Melitaea britomartis*

Få svenska fjärilar har minskat så snabbt som vår mest sällsynta dagfjäril; veronikanätfjärilen. Idag känner vi bara till två små förekomster som ligger i Västmanlands och Kalmars län. Veronikanätfjärilen var en gång spridd i den äldre skogsbygdens småskaliga odlingslandskap med blomrika beteshagar och slätterängar. Idag har de gamla ängs- och betesmarkerna antingen övergetts och vuxit igen eller nyttjas för intensivt. Veronikanätfjärilen är mycket nära att försvinna från den svenska faunan.

Översidan av veronikanätfjäril.

Undersida av veronikanätfjärilen. På bilden sitter fjärilen på sin favoritväxt åkervädd.
Foton: Mats Lindeborg

Hur ser den ut?

Fjärilens vingbredd är 3–4 cm. Vingarnas översidor är mörkbruna med orangefärgade fläckar i rader. Det ger ett nätliknande utseende som gett nätfjärilarna sitt namn. Veronikanätfjärilen är mycket lik den vanliga skogsnätfjärilen, men är oftast något mindre, mörkare, har långsmalare vingar och flyger dessutom något ”vekare” jämfört med skogsnätfjärilen. Båda fjärilsarterna varierar i utseende och även en erfaren person kan ha svårt att avgöra vilken art det är.

Var finns den?

I Sverige har veronikanätfjäril funnits i den östra halvan från södra Kalmar län upp till Hälsingland. Den blev något vanligare under andra halvan av 1900-talet när många ängs- och betesmarker övergavs. Under denna så kallade älskliga fas låg markerna utan hävd och blev blomrika, vilket gynnade veronikanätfjärilen tillfälligt. Efterhand växte markerna igen eller trädplanterades. Där bete återupptogs blev det oftast för kraftigt för fjärilens överlevnad. Veronikanätfjärilen försvann hastigt under 1980- och 90-talet över hela sitt svenska utbredningsområde. År 2000 fanns arten kvar i fem av ursprungliga nio svenska län. Idag känner vi bara till två små förekomster en i Västmanland och en i östra Småland. Även i övriga Europa har veronikanätfjärilen ett mycket splittrat utbredningsområde och minskar överallt på grund av att dess livsmiljöer försvinner.

Vad är Åtgärdsprogram för hotade arter?

Nära 2000 arter, cirka fem procent av Sveriges djur, växter och svampar är så hotade att de riskerar att dö ut. Huvudorsaken till att dessa arter är hotade är att deras livsmiljöer försvunnit, främst på grund av ändrad markanvändning. Vissa marker nyttjas idag hårdare än förr, andra nyttjas inte alls och växer igen.

Naturvårdsverket och Länsstyrelserna ska därför ta fram drygt 200 åtgärdsprogram för hotade arter och livsmiljöer (ÅGP). De flesta åtgärdsprogram är n u framtagna och omfattar tillsammans cirka 400 arter. ÅGP är en del av arbetet för att klara riksdagens miljökvalitetsmål, som exempelvis **Ett rikt odlingslandskap**, **Myllrande våtmarker**, **Ett rikt växt- och djurliv** och **Levande skogar**.

Vill du veta mer?

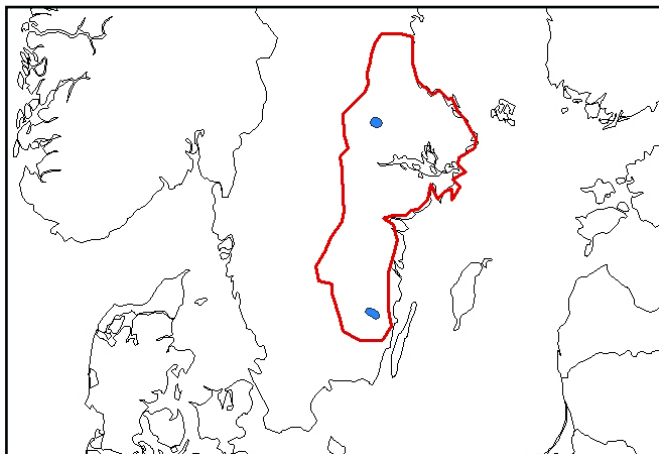
– kontakta din länsstyrelse.

Kontaktuppgifter

Länsstyrelsen Kalmar län
Regeringsgatan 1, 391 86 KALMAR
Telefon 010 223 80 00
www.lansstyrelsen.se/kalmar

Länsstyrelsen
Kalmar län

Utbredningsområde för veronikanätfjäril. Den röda linjen visar veronikanätfjärilens ursprungliga utbredning. De små fläckarna visar var arten finns kvar idag.

Hur lever den?

Veronikanätfjärilen flyger från mitten av juni till början av juli. Den lever i vindskyddade, små ängs- och betesmarker i skogsområden. Arten har mycket höga krav på sin livsmiljö och är beroende av ogödslade, blomrika marker. Honan lägger ägg på teveronika och möjligen också på svartkämpar. Hon lägger alla äggen på samma blad och larverna lever sedan tillsammans i ett spindelvävsliknande spinn på värdväxten. Teveronika är en vanlig växt, vilket visar att flera andra omständigheter måste stämma för att veronikanätfjärilen ska kunna finnas på en plats. Fjärilens ägg, larver och puppor måste få tillräckligt med värme för att kunna utvecklas. Honan lägger därför äggen på solbelysta plantor som är vindskyddade av tuvor, stenar, buskar eller ormbunkar.

Teveronika *Veronica chamaedrys* är den växt som larven huvudsakligen lever av. Trots att växten är vanlig överallt så är veronikanätfjärilen nästan försvunnen i Sverige. Foton: Mats Lindeborg

Hoten mot veronikanätfjäril

Veronikanätfjärilen har idag knappast kvar några lämpliga livsmiljöer i Sverige. Marker där arten skulle kunna finnas brukas antingen för hårt eller inte alls. Nätfjärilslarver, som lever i en koloni, är känsliga för hårt bete eftersom en hel kull kan gå förlorad om värdplantan äts upp eller blir söndertrampad. Hävdade marker måste betas med måtta. Om markerna inte hävdas alls invaderas de av buskar, sly samt höga gräs och örter. Till slut blir dessa marker för skuggiga och igenväxta. När det inte läng-

re finns sol och värme försvinner blommor och insekter som måste ha öppen, solig mark.

En annan orsak som kan utrota veronikanätfjärilen är att förekomsterna idag är så små att oväntade händelser som vi inte kan påverka inträffar. En kall, regnig sommar kan få förödande konsekvenser för en utrotningshotad art. Finns det inte tillräckligt med livsmiljöer blir den ännu mer sårbar. Därför måste vi vårda de få områden där veronikanätfjärilen finns eller nyligen har funnits. Det är också viktigt att finna och restaurera fler lämpliga miljöer i närområdena så vi skapar nya platser dit arten kan sprida sig.

Livsmiljö för veronikanätfjäril; en vindskyddad, blomrik ängsmark. Foto: Mats Lindeborg

Hur kan jag gynna veronikanätfjärilen?

- Restaurera gamla slåtterängar och hagmarker, men spara en del buskar, buskzoner och trädridåer som vindskydd.
- Håll marken öppen med slåtter, helst under hösten. Bete får inte vara för intensivt eller för tidigt på året. Det gynnsammaste är svagt bete från sensommaren och framåt. Djuren får inte heller stödutfodras i området.
- Kontakta Länsstyrelsen om du tror att du har hittat fjärilen. Det är mycket svårt att göra rätt åtgärder för veronikanätfjärilen. Vi kan ordna med eventuella bevarandeåtgärder samt ge rådgivning om hur veronikanätfjärilen lämpligast gynnas på din mark.

Lite fakta om våra dagfjärilar och nätfjärilar

- I Sverige finns 121 olika dagfjärilar varav 34 finns med på den svenska rödlistan över arter som är utrotningshotade eller minskar i landet
- 7 arter av dagfjärilarna är nätfjärilar och 6 av dem är med på rödlistan
- Nätfjärilarnas larver lever den största tiden av larvstadiet tillsammans i ett spinn de lagt över värdväxten.
- Det finns en arktisk nätfjäril; lappnätfjäril *Euphydryas iduna* som finns på myrar och fjällslutningar i nordligaste Sveriges fjällvärld.
- Förekomst av nätfjärilar visar på oförstörda och värdefulla naturmiljöer.